

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

№ 9.

Marti 1. Martiu

1860.

Kóvári László.

(Urmare.)

La pag. 115 § 31 D. K. in tractatulul seu despre Kinesiatuiri si despre romani dice: 1) ca romanii pe timpul ocuparei Ungariei si a Transilvaniei prin unguri au posfitu cu arme a sta inprovincia fundarei imperiului magiaru; 2) ca rumanii pentru acea s'au invinsu cu arme de catra magiari, si 3) ca rumanii s'au privitu dupa datina' tempului de atunci ca captivi de resbelu, si ca ca captivi au fostu supusi servitutei fara de pamentu pene ce regele Colomanu a dispusu, se li se rumpa pamentu (dupa Keza la Podhraczi pag. 89.)

La primul punctu alu asertiunei acestei false a D. K. observezu acésta, cumca pe timpul ocuparei Ungariei si a Transilvaniei prin unguri, rumanii nu s'au sculatu cu arme asupra ungariloru, ca se impedece fundarea imperiului magiaru, ci provocati fiindu de agresiunile si incursiunile ungariloru au voitu cu arme seai apere drepturile sale, domni'a rumana si patri'a loru, ca se nu le rapésca ungaru cu puterea.

La punctulu alu doilea reflectesu, cumca dupa cum scimu din Anonimulu Notariu alu regelui Bela c. 27 p. 53 numai Gelo Domnulu Rumaniloru din Ardealu si militarii lui, sau invinsu cu arme de catra óstea ungarésca; éra nu si intréga natiunea rumana din Ardealu, in care, precum scriu mai multi scriitori demni de credintia, ungaru pene la Muresiu numai siau estinsu puterea sa, éra nu si in tóta partea stenga a Muresiului, si anume in tier'a Fogarasiului, unde rumanii au avutu domnia

rumanésca, subtu clientel'a regiloru tierci ungaresci. —

La punctulu alu treilea convinsu fiindu de o parte despre debilitatea asertiunei D. K. L. celei false, éra de alta parte basatu pe adeverulu istoricu militante in contra asertiunei acelei fara putere, cauta se marturisescu, cumca Dn. K. L. candu dice: ca rumanii s'au consideratu ca captivi, si ca astfelu au fostu supusi servitutei fara de pamentu pene ce regele Colomanu a dispusu, se li se rumpa pamentu, nu merue credintia in asta privintia:

1) Pentru ca ungaru nu avéu datina fara distingere de a considera de captivi pre toti invinsii, si de a supune servitutei ca captivi pe toti popullii de catra ii invinsi, ci ii avéu datina pe unii dintre cei invinsi ai lasa cu Domnulu loru sub anumite conditiuni, ai primi in societate, in unire; asia pre rutenii invinsi iau lasatu se fia sub Domnulu loru cu conditiuni, cum scrie Anonimulu Notariu alu regelui Bela la c. 9 pag. 22; asia pre cumani, intre carii au trebuitu se fia si rumanii, dupa ce 'i au invinsu, iau primitu in societate si iau concesu locuintia in Ungari'a, si pe cei eroi dintre ii iau daruitu cu posesiuni mari, cum scrie Anonimulu Notariu la c. 10 p. 24 — si la c. 47 p. 88; asia pre Menumorutu, dupa ce sau plecatu pabei si sia promis fat'a sa de muiere ducelui ungarescu: Zulta, l'au lasatu se domnéscu si mai incolo cum scrie totu Anonimulu Notariu.

De unde déca ungaru pre acesti nu iau consideratu ca captivi si nu iau supusu pre toti servitutei, cu mare siguritate credemu, ca ungaru dupa caderea lui Gelo, Dlui rumaniloru din Ardealu, nici pre rumani pre toti nu iau supusu ca captivi ser-

vitutei, ci numai pre unii precum scrie si Anonimulu Notariu la c. 27; éra partea cea mai mare a rumanilor o au primitu in societate si in unire, cum se scrie in cronie'a romanilor Sineai Kleini-ana pag. 339 si cum se pôte veté de acolo, caci se nu fie fostu rumanii in unire cu ungurii, se fie fostu toti supusi servitutei ca captivi, cum scrie D. K. L., atunci Anonimulu Notariu la c. 27 pag. 53 n'ar fi scrisu urmatóriele despre rumanii: „atunci locuitorii pamentului (Ardealului) vedindu mórtea Dnului seu din propria loru vointia dandu man'a cu ungurii si au alesu loru de Domnu pe Tuhutu tátalu lui Horca si in loculu, ce se dice Esculeu, au intaritu credinti'a cu juramentu; nu ar fi pututu in adeveru asia scrie Anonimulu Notariu, se li fostu toti rumanii considerati ca captivi si supusi servitutei, nu, caci captivii, servii nu alegu lorusi Domnu din buna voia loru, ci numai cei liberi si caci captivii si servii nu facu pace din buna voia loru precum au facutu rumanii cu ungurii, dupa marturisirea Anonimului Notariu; nui demnu de credentia D. K. L. in asertiunea s'a mai susu sub punctulu alu 3-lea memorata.

2) Pentruca din Kéza dela pag. 89 citata de D. K. L. nu se pôte de feliu documenta asertiunea Dsale prin care intaresce, ca rumanii au fostu considerati ca captivi, si ca ca astufeliu ar fi fostu supusi servitutei fara de pamentu pene la regele Colomanu, caci precum se pôte luminatu vedea din Keza la pag. citata de D. K. 89, unde se scriu aceste:

„Era alii conditionari dintre captivi se dispunu, pre carii totusi Colomanu ia stramutatu la mosii — (Alii vero conditionarii ex eisdem captivis disponuntur, quos tamen Kolomannus Rex addandas maneries variavit), Colomanu regele Ungariei nu a disposu se se rumpa pamentu la toti captivii, ci numai la unii si dintre rumanii, dela carii in contra legei cugetarei si in contra adeverului istoricu nu se pôte incheie: ca Colomanu regele Ungariei la toti rumanii ar fi datu pamentu, si ca toti rumanii ar fi fostu considerati ca captivi si ca ca captivi ar fi fostu supusi servitutei fara pamentu, nu

1) Pentruca rumanii n'au fostu toti supusi servitutei fara de pamentu, ci numai unii, éra cea mai mare parte a rumanilor a fostu respectati pre-

cum se pôte oricine convinge din loculu dela numitululu Notariu mai susu citatu pentru libera alegere alui Tuhutu de Dnu rumanilor in Ardealu, si precum se pôte usioru deduce din Cronic'a lui Simeonu Keza, unde la pag. 89 aflamu urmatóriele: „Sau intemplatu, ca atunci, candu ungurii au posesu Panoni'a séu Ungari'a (cu Ardealu) dupa datiná ginteloru pre unii crescini si pagani captivi, carii sau opusu, iau ucisu, pre unii dintre captivi virtuosii (prin urmare si dintre rumanii) ducandu cu sine la bataia liau datu parte din pradi, éra pre unii iau aplicatu la servitii diverse“ („Factum est, quod cum Hungari possessi Panonia Christianos, et paganos more gentium quosdam captivos occiderent resistentes, aliquos ex captivis virtuosos ad praeliam secum ducentes aliquam ipsis portionem de spoliis erogarent, quosdam vero diversis servitiis mancipando“), din care cuvinte se intielege, ca si dupa Cronic'a lui Simeon Keza la pag. 89 la care provoca D. K. L., ca o parte dintre rumanii a fostu respectati, si numai o parte din ii au fostu supusi servitutei. —

2) Nu se pôte incheié dupa Keza, ca toti servii, prin urmare si aceia: ca rumanii supusi servitutei ar fi fostu fara de pamentu pene la regele Colomanu; nu, caci o parte dintre servi, prin urmare si dintre rumanii supusi servitiilor inca inainte de regele Colomanu au capetatu pamentu dela regele S. Stefanu, dela S. Ladislau si dela alti regi ai Ungariei, precum se pôte dovedi din Verbóciu Tripartitu P. I. tit. 84, § 1 unde se scrie: ca dupace sau intaritu tronulu remnului Ungariei, si dupa ce poporul ungurescu insuflatu de darulu spiritului S. au venitu la cunóscerea adeverului si la profesiunea adeveratei credintie, gloriosulu rege si apostolu B. S. Stefanu, si credinciosulu rege S. Ladislau, si mai multi regi straluciti ai Ungariei mai multe pamenturi séu posesiuni) luandule dela castrele regale, de care se tieneau ca de jurisdic-tiunea s. corone a remnului pentru totudeauna leau datu monastiriloru si bisericiloru si serviloru acestoru (prin urmare si rumaniloru), carii sau numitu apoi nobili: „Sciendum est, quod roborato solio regimi — neque hujus incltyti regni Hungariae, et populo Hungarico ad agnitionem veritatis, et verae fidei professionem inspirante Spiritus S. gratia veniente gloriosus Rex, et Apostolus noster B. Ste-

phanus, inclytus quoque et pius Rex S. Ladislaus, multi de inde divi, serenissimique Reges Hungariae, eorum scilicet successores plurimas terras, quas nunc possessiones vocamus, a castris regalibus, ad quae veluti jurisdictionem sacrae Coronae regni hujus spectabant sequestrantes, tum monasteriis, et Ecclesiis in perpetuam Elemosynam, tum vero servientibus ipsorum, quos iam Nobiles appellamus, exigentibus eorundem servitiis, in perpetuam haereditatem contulerunt.“ —

Cumca inadeveru servii prin urmare si rumanii au avutu pamentu inainte de regele Colomanu se póte deduce si din decretulu S. Stefanu livr. II. c. 5, 6 care asia suna: „Am hotaritu cu puterea nóstra regale, ca fiacare se aiba putere asi impartii ale sale, ale da muieriei, filioru, feteloru, parintiloru si bisericeii, voimu, ca precum am datu la altii putere de a domni peste averile sale séu lucrurile sale, asia iamu datu totu acelasi dreptu si slugiloru séu iobagiloru, carora nime se le rapésca ceva si carii nimicu se instréinédie, („Decrevimus regali nóstra potentia, ut unus quisque habeat facultatem sua dividendi, tribuendi uxori, filiis, filiabusque, atque Parentibus, et Ecclesiae, Voluimus quidem, ut sicut ceteris facultatem dedimus dominandi suarum rerum, ita etiam res, milites, servi et quidquid ad nostram regalem dignitatem pertinet, pertinere debet immobile, et a nemine quid inde rapiatur, aut subtrahatur, nec quisquam in his praedictis sibi favorem acquirere audeat“), — din care incheiemu, cumca servii prin urmare si romanii o trebuitu se aiba pamentu, daca odata S. Stefanu li a datu putere de a domni preste averile sale, si a opritu se nu instrainedie nimicu din cele immobile, séu nemiscatórc.

Din tóte pene aci insirate ori cine se póte convinge, cumca nu toti rumanii au fostu supusi servitutei, ci numai unii, dintre carii o parte inainte de regele Colomanu, éra alta parte pe tempu acestui rege a capetatu pamentu; si de odata usioru póte ori care iubitoriu de adeveru precepe, cumca nui demna de credintia asertiunea Dnu. K. L., cu care Domniasa provocandu la Keza pag. 89 intaresce: cumca rumanii fara destingere au fostu priviti de captivi, si ca, ca captivi fara destingere ar fi fostu supusi servitiiloru, fara de

pamentu, pene ce prin renduiefa lui Colomanu li s'ar fi ruptu parte de pamentu.

(Va urma.)

НЕЧЕСИТАЕА КЛЕРЪЛЪИ ДЪН СОЧИЕТАЕ,

ми

Невоиа дѣ въперѣа са дън адевърѣата калѣ а сортирѣи салѣ. Де архимандритълѣ Неофитѣ Скрибънѣ шчл. Јашиѣ, типографѣа Бъчъмълѣ ромънѣ (1859.)

(Urmare din Nr. tr.)

Синóдѣле вѣсеричешти.

Бисерика дън дъгелесълѣ крештинѣ нѣ е алѣ чева декълѣ о адснаре (ecclesia), тóте ачестѣа спре констрѣирѣа, органикарѣа ми администрарѣа еѣ с'аѣ ашезарѣ адънърѣи стрънцѣ дефините сълтѣ нъмеѣе де синóде.

Синóдѣле вѣсеричешти се класификъ дънъ комънитъгиле вѣсеричешти, ми сълт:

a) Парохѣале, b) дистриктъале, c) епархѣале ми d) митрополитане.

1) Синодълѣ парохѣалѣ се комъне дин тодѣ мемъриѣи активѣи аѣ парохѣеѣ. Парохѣлѣ е прешединтеле ord. алѣ синодълѣи парохѣалѣ.

Пентрѣ тревѣле къренте есте консисторѣалѣ парохѣалѣ, комъсѣ дин 4 мемъри (къраторѣи) сълтѣ прешединга парохѣалѣ.

2) Синодълѣ дистриктъалѣ се комъне дин тодѣ парохѣи ми дин кърте нѣ деънстатѣ мѣреанѣ дин фѣкарѣе парохѣе, алесѣ дън синодълѣ парохѣалѣ. Протопопълѣ е прешединтеле ord. алѣ синодълѣи дистр., дън липса лѣи сълъинеште челѣ маѣ вътрънѣ парохѣ.

Пентрѣ тревѣле къренте есте консисторѣалѣ дистр., комъсѣ дин 6 мемъри, 3 преодѣи ми 3 мѣренѣи, сълтѣ прешединга протопопълѣ.

3) Синодълѣ епархѣалѣ (епѣскопалѣ) се комъне дин тодѣ протопопѣи, дин кърте 2 деънстатѣ преодѣи ми кърте 3 деънстатѣ мѣренѣи дин фѣкарѣе дистриктѣ, алешѣ дън синодълѣи дистр. Епѣскопълѣ е прешединтеле ordinarѣи алѣ синодълѣи епархѣалѣ, дън липса лѣи сълъинеште челѣ маѣ вътрънѣ протопопѣ.

Пентрѣ тревѣле къренте есте консисторѣалѣ епѣскопалѣ, комъсѣ дин 12 мемъри, 6 преодѣи ми 6 мѣренѣи сълтѣ прешединга епѣскопълѣ.

4) Синодъль митрополитанъ (архиепископалъ се композне дин тоџи епископи, тоџи протопопи, къте 1 депзатъ мирепанъ дин фиекаре епископатъ, къте 1 депзатъ преотъ ши къте 2 депзатъ мирепи дин фиекаре дистриктъ, алаши дн синоделе дистриктъале. Архиепископалъ е прешединтеле ординариъ алъ синодъли митрополитанъ, дн липса лъи свилеште челъ маѝ вѣтрънъ епископъ.

Пентръ тревиле кзренте есте консисториялъ митрополитанъ, композъ дин 16 мембри: 8 преотъ ши 8 мирепи свитъ прешединда архиепископалъи.

А тривътеле синоделоръ.

1) Синодъль парохиялъ а) дши адеце не дерегътори сѣи висеричешти, не параклесари, не диакопи, не парохъ ши не кзратори;

б) дши адеце не депзатъи ла синодъль дистриктъалъ;

в) фаче диспъсечъни пентръ зидиреа висеричи, а институтелоръ филантропиче ши едъкъторе, пентръ съсципереа лоръ ши а дерегъторилоръ висеричешти;

д) жъдекъ не параклесари;

е) по̀те реклама дн контра диакопилоръ ши а парохъли ла синодъль дистриктъалъ ши епархиялъ;

ф) чере рѣчиъни дела кзратори (консисториялъ парохиялъ) каре тревъе сѣ пъпъ дн лъкраре то̀те диспъсечъниле синодъли парохиялъ.

Ординариъ се цине о датъ не лъпъ, естраординариъ дъпъ тревъинцъ ла оржандиреа парохъли саѝ а протопопъли.

Консисториялъ парохиялъ администрѣзъ авереа парохиеи, днгрижеште де институтеле парохияле, ши дъ рѣчиъни синодъли парохиялъ. Се цине о датъ не септѣмъпъ.

2) Синодъль дистриктъалъ (протопопалъ) а) дши адеце не протопопъ ши консисториялъ сѣзъ;

б) дши адеце не депзатъи ла синодъль епархиялъ ши митрополитанъ;

в) фаче диспъсечъни пентръ ашезъминтеле висеричешти, институтеле филантропиче ши едъкъторе дин то̀тъ дистриктъалъ, пентръ съсципереа лоръ, а протопопъли ши а консисторияли дистриктъалъ;

д) жъдекъ каселе дерегъторилоръ висеричешти апелате дела консистория ла синодъль дистриктъалъ,

е) по̀те реклама дн контра протопопъли ла синодъль епархиялъ,

ф) чере рѣчиъни дела консистория каре тревъе сѣ пъпъ дн лъкраре то̀те диспъсечъниле синодъли дистриктъалъ.

Ординариъ се цине о датъ ла треѝ лъни дн ланъарие, Маѝ ши Октомвре; естраординариъ дъпъ тревъинцъ ла оржандиреа протопопъли с'аѝ а епископъли.

Консисториялъ дистриктъалъ администрѣзъ авереа протопопъли, днгрижеште де институтеле дистриктъале, жъдекъ каселе де късѣторие ши каселе дисциплинаре але дерегъторилоръ висеричешти дн прима инстанцъ, ши дъ рѣчиъни синодъли дистриктъалъ. Се цине о датъ не септѣмъпъ.

3) Синодъль епархиялъ (епископалъ) а) дши адеце не епископъ ши консисториялъ сѣзъ,

б) дши адеце не депзатъи сѣи ла синодъль митрополитанъ,

в) фаче леѝ административе, дисцилинаре ши еклесиастиче економиче пентръ то̀тъ епархия,

д) днгрижеште пентръ ашезъминтеле епископатъли ши съсципереа лоръ, пентръ съсципереа клеръли ши крештереа лъи,

е) жъдекъ каселе дерегъторилоръ висеричешти апелате дела консистория ла синодъль епархиялъ,

ф) по̀те реклама дн контра епископъли ла синодъль митрополитанъ,

г) чере рѣчиъни дела консисториялъ епископалъ каре тревъе сѣ пъпъ дн лъкраре то̀те диспъсечъниле синодъли епархиялъ.

Ординариъ се цине о датъ не анъ дн лъна лъи Ноембре, естраординариъ дъпъ тревъинцъ ла оржандиреа епископъли саѝ а митрополитъли, саѝ ла черереа протопопилоръ.

Консисториялъ епархиялъ администрѣзъ авереа епископатъли, днгрижеште де институтеле епископатъли ши де крештереа клеръли дн партикларис, жъдекъ каселе де късѣторие дн секънда инстанцъ, ши каселе дисцилинаре але дерегъторилоръ висеричешти апелате дела синоделе дистриктъале. Се цине челъ пъгдинъ о датъ не септѣмъпъ.

4) Синодъль митрополитанъ (архиепископалъ) а) дши адеце не митрополитъли ши консисториялъ сѣзъ,

б) фаче леѝ административе, дисцилинаре ши еклесиастиче-економиче пентръ то̀тъ архиепископатъалъ,

в) днгрижеште пентръ то̀те ашезъминтеле митрополитане ши съсципереа лоръ, пентръ съсципереа клеръли ши крештереа лъи, дн специе а челъи дналъ,

д) жъдекъ каселе персонеелоръ висеричешти дн злѣтима инстанцъ, прин зрмаре ши не епископи ши не митрополитъ,

е) чере рѣчиъни дела консисториялъ митрополитанъ,

каре тревже съ пнъз дп лъкаре тоге диспъсчънлне синодълси митрополитанъ.

Ordinaris се цине одатъ ла патръ ані (ла фиекаре анъ висестъ), естраordinaris дъпъ тревжигъ ла оржандиреа митрополитълси саъ ла черереа епископилоръ.

Koncistoriâ mîtropolitân administrézъ авереа архиепископатълси, дпгржеште де институтеле митрополитане ші де крештереа клерълси дналтъ дп партікларіс, ждекъ каселе де късѣторіе дп кліма инстанцъ, ші каселе дичинапаре але дерегѣторилоръ висеричешті апелате дела синоделе епархiale, дпсъ дп а ле епископилоръ фаче нзмаі инстръкционеа каре апоі о дъ синодълси митрополитанъ.

Цинереа синоделоръ.

1) Цинереа синодълси парохіалъ.

Тотъ парохъл цине протоколе акърате деспре баптезаці, кънъпаці ші торці. Пе фиекаре анъ компне зпъ каталогъ деспре чеі че аъ ажнсъ дп върстъ де 20 де ані. Динтре ачештіа съвтраде пе фемеіе ші пе чеі че тръіескъ дин міла алтора (пе чершіторі), респълъ се дпсепнелъзъ дп парте, ші ачешта е ліста метърилоръ активі аі парохіел, карі аъ дрептлъ де а vota, де а адеце ші де а фі алейш.

Къ о септмълнъ дпайнте де а се цинеа синодъ парохіалъ, парохъл анъцъ попорлси дп висерікъ, къ дп кѣтаре зі се ва цине синодъ парохіалъ ла каре съ вѣпъ тоці метъріі активі аі висерічеі. — Дп зѣка анъцдагъ се адъпъ попорълъ дп висерікъ, внде аскълтъ съпта літъргіе. Дъпъ літъргіе парохъл провобъ пе фемеі, пе тінері маі жосъ де 20 де ані, ші пе чеі че н'аъ съвсістѣнцъ пропріъ, съ се депъртезе дин висерікъ, саъ дакъ е докъ акомодатъ пенгръ ачешта, съ се деспартъ де метъріі активі аі висерічеі. Фъкъндъсе ачешта, парохъл провобъ пе синодъ (метъріі активі) съ'шн алегъ пе вѣче-прешединте, 12 комісарі, ші 2 саъ маі мълці секретарі. Ачеште адецері се факъ прѣн граѣш ші кѣтъ се поте маі сімплъ.

Парохъл чѣеште ліста метърилоръ активі аі парохіел, ші провобъ пе синодъ съ'шн факъ обсервѣрpile cale. Обсервѣрpile фъкъте се decidъ дъпъ маіоритатеа вотѣрилоръ, ші се дпсепнелъзъ ла протоколъ. Ліпса вр'анъі метъръ нъ дпмедекъ цинереа синодлси, нзмаі дп каслъ къндъ ар ліпсі маі мълці де а треіа парте. Дъпъ ачештеа се дпчепъ лъкрърpile синодлси, дъпъ атрѣзтеле cale.

Ла адецереа дерегѣторилоръ висеричешті ші а депътацілоръ, се пърчеде къ модълъ зрѣтѣторіс: Преше-

дпнтеле прѣн зпъ къвѣнтъ дештѣптъ лъареа аинте а синодлси асъпра калѣгѣлоръ че се черъ дела кѣтаре дерегѣторіс висеріческъ алъ кърѣі Іокъ е вакантъ ші 'лъ провобъ ка съ алегъ пе чедъ маі дешпъ, (лекторіі се алегъ динтре чеі че штіъ чігі, канторіі динтре чеі че штіъ чігі ші къпта, діаконіі ші парохъл динтре чеі че аъ съвѣршѣтъ штіпцеле теологіче, кѣраторіі ші депътаціі динтре ѳменіі чеі маі прічепѣці ші маі опешті). Фиекаре метъръ активъ аре дрептлъ де а се декіара лѣверъ.

Дъпъ фінитълъ декіаръчѣлоръ се дпчепе вотареа. Прешединтеле саъ вѣче-прешединтеле кіамъ пе метъріі дъпъ лістъ ка съ'шн деа вотълъ. Доі секретарі скрѣш пе кѣте о лістъ сепаратъ пземеде вотѣторилоръ ші але алейшлоръ. Къндъ с'аъ фінитъ вотареа, прешединтеле четеште лістеле де вотаре ші респѣтатълъ лоръ дпайнтеа попорълсі.

Чедъ че аре маіоритатеа авсолътъ (адекъ къ зпъ вотъ маі мълці декътъ жъпътате де вотѣрі дин пзѣмърлѣі тоталъ алъ вотѣрилоръ), есте алесълъ. Къндъ н'ареші маіоритате авсолътъ, се вотѣзъ де ноъ де атътеа орі пнъз къндъ есе ачешта. Къндъ с'ар дптъмпла егалитатеа де вотѣрі динтре доі саъ маі мълці, се вотѣзъ де ноъ асъпра чедоръ къ вотѣрі егале, дпсъ къндъ ші а треіа оръ с'ар наште егалитате, се арънкъ сорці.

Протоколълъ адецеріі съскрѣсъ де прешединте, вѣче-прешединте, комісарі ші секретарі се тръміте ла протоколъ. Протоколълъ дптъреште пе параклесіарі ші пе кѣраторі, еар дп касълъ де адецере де діаконъ ші парохъ тріміте протоколълъ ла епископъ ші рекотмъндъ пе алейш спре хіротоніре; протоколълъ депътацілоръ алейш ла синодълъ дпстрѣктълъ, се дъ дп мъліле депътацілоръ каре'лъ презентѣзъ синодлси. — Есте де дпсепнатъ къ дп касълъ де адецере де парохъ, прешед дпсешні протоколълъ ла синодълъ парохіалъ.

Дп тоге чеделалте лъкрѣрі, че кадъ дп сѣера синодълси парохіалъ, се пърчеде сімплъ, decisіоніле се факъ къ маіоритате саъ знанімітате де вотѣрі, ші нзмаі къндъ маіоритатеа н'ар пзтеа съ се стіме сімплъ, се пърчеде ла вотаре формалъ.

Дп касълъ де а вені вр'анъі метъръ алъ парохіел съптъ ждекате синодълси, атънчі се дпчеледе къ ачешта н'аре вотъ дп синодъ, чі нзмаі дрептлъ де а се апъра. —

(Ва зрѣма.)

Gimnaziulu lui Lazar *).

„Дн Ревіста штінцифікь дін пьтърьлѣ постръ тре-
кьтѣ, амѣ ворвітѣ деспре проіектареа днѣицидъреі зпѣі
алѣ доіле цимнасїѣ дн Бекърешті.

Амѣ възьтѣ кѣ ферицире кѣ ачестѣ цимнасїѣ ла 18.
Іан. с'а шї дескїсѣ кѣ тотѣ черемонїа релїціосѣ шї о-
фіціалѣ, сѣв асїстїнда зпѣі пьтеросѣ пьвлїкѣ де шко-
ларї шї де пьрїнци аї ачестора.

Жьне ле професорї шї дїректорѣ алѣ ачестѣ ко-
леціѣ, D. Конст. Adam, ростї зп кьзьпгѣ де ладѣ ме-
морїеї ілхстрьлї вьрватѣ Георге Лазар, дн алѣ кьрѣа
пъме с'а консакратѣ ачестѣ школѣ. Прїн ачестѣ дїс-
кьрѣ жьнїмеа контімпоранѣ с'а ініціатѣ дн кьпоштінда
зпѣі трекутѣ дьперосѣ, не каре еа пѣ л'а апькатѣ; шї
каре, де шї днѣцидъсѣ о епокѣ трїстѣ дїн історїа
пѣстръ, ера днѣс де печессе а фї редештеплатѣ ме-
морїеї контімпоране.

Еатѣ кшм пьмітїлѣ професорї фаче ладделе рѣ-
носатлї Г е о р г е Л а з а р :

„Дн декьрѣ де атѣте секле, п'аѣ днчетатѣ іс-
торїа де о парте прїн верїдїчатееа шї астерїтееа
са, де алта поесїа прїн сьлїмітееа шї фартеклѣ сѣѣ,
де а сьципнѣ шї де а демонстра адевьрлѣ шї фьрмь-
сееа ачестеї maxime: „Mens manet et virtus, sae-
tera mortua erunt.“ Тѣте перѣ, пьмаї вїртѣтеа ре-
мъне. Дн адевьрѣ, че пѣте фї маї ладдавлѣ, маї стї-
масїлѣ шї маї адміравїлѣ де кьтѣ о інтелїціндѣ, каре,
дїспреціндѣ тѣте обстакеле, че днтімпнѣ дн калеа
са, кончене ачеле планьрї атѣтѣ де фолосїтѣре зпѣі
націонї, шї ле ссекьтѣ кѣ тотѣ ардѣреа, авнегацізнеа
шї девотаментлѣ че пьмаї вїртѣтеа е канавїле аї да?
Ефектлѣ днѣс девїне маї тьрїлѣ сїмїцівлѣ, шї реслї-
татлѣ стрѣдїндѣлорѣ сале, фькьндѣсее палпавїлѣ, пьмаї
дн жьста апрещїаре а імпарціалї постерїтѣдї афлѣ о

*) Din Revista Carpatiloru fascicululu diu 1.
Februar. 1860, care cuprinde urmatorele articule:
S o m a r i u : Arendarea mosiiloru caseloru publice.
Galeria Calomniatoriloru. Despre poste. Suvenire
contimpurane. Elenismulu si romanismulu. Gimna-
siulu lui Lazar. Poesia. Cronica Lunara, — sco-
temu articuluu acesta, despre Lazaru si glorificarea
lui, fiindca meritulu si virtutea nu se pŃte de ajunsu
recomanda si laii prin veru cate publicari. — к

R.

імпортанцѣ реале. Атѣнчї пьмаї се вьдѣ іменселе фѣ-
лѣсе, атѣнчї пьмаї се апредїѣ дн тотѣ валѣреа лорѣ
ероїчеле стрѣдїндѣ, карї аѣ жьратѣ зпѣі ідеї атѣтѣ де
віне кончепьте. Де ачееа шї постерїтееа рекузпскь-
тѣрїѣ пѣ се дндоеште а да трївзтїлѣ днкїпѣчьнелорѣ
шї венерацизнеї сале зпѣі асеменеа rare інтелїціндї,
скрїпндѣї пьмеле дн фѣїле жьрїте а ле аналелорѣ, шї
консакрїндѣї меморїа прїн тотѣ че дештѣнтѣ атендї-
зпееа шї адмірацізнеа пьвлїкѣ: сїмплѣ, дар тьрѣацѣ
шї імпортанцѣ ѣпѣре, канавїле де а есчїта емьладїзнеа
шї де а серві де цїпгѣ ла тѣте аспїрацізнеї челе по-
віле але омьлї! Дн ачестѣ модѣ антїчїтееа а челе-
вратѣ пре вьрвацїї сѣї чеї маї ілхстрї; дн ачестѣ
модѣ лъмеа контімпоранѣ штіе сѣ перпетсеее вред-
нїка лорѣ адьчере амїнте; асфѣлѣ шї націзнеа ро-
мънѣ штіе сѣ рекомпенсеее не реиосатлѣ Г. Лазар.

„Ладда мерїтелорѣ ачестѣ інѣатїгавїлѣ вьрватѣ е
пропорціоналѣ кѣ тьлїмеа педїчелорѣ че а днтімпнї-
натѣ, кѣ пьтерѣселе дїфїкьлѣтѣдї че а тьрѣвїтѣ сѣ дн-
вїпгѣ, кѣ фолослѣ дн фїне адьсѣ цереї сале. Елѣ се
пресїнтѣ дн мїжлѣкьлѣ ромънїлорѣ токмаї дн тімплѣ
ачела, кьндѣ варварїсмаїлѣ аменїнда сѣ штѣргѣ злї-
меле жьрте але націоналїтѣдїї лорѣ, сѣ сѣврате злї-
меле легьтѣрї, карї маї форма дїн тьрїшїї зп сїпгьрѣ
попьлѣ, дн фїне сѣ нїмїчѣскѣ злїмеле проѣе, злїмеле
семпе, карї ле маї адьчееа амїнте де орїцінеа лорѣ,
шї карї ле спьнеа дрептьрїле, че аѣ де а фї респек-
тадїї ка о націзне, кьрїеа Ежропа е датѣре крештїніс-
тлѣ дн Оріенте.

Лїмба, днвьдѣтѣра грѣкѣ, сьлїанїсе дн тѣте шко-
деле пре чеа ромънѣ; інстрькьцізнеа, едькацізнеа фа-
мїлїелорѣ челорѣ маї повїле фьсесе днкрѣдїндѣтѣ стрѣї-
нїлорѣ, сѣв претестѣ кѣ лїмба індїпенѣ п'авеа терменї
дестлѣ де прѣпрїї ла еспьнереа льмьрїтѣ а штіїндѣ-
лорѣ шї лїтератьреї днлате, кьрѣзндѣ дн фїне дн ім-
посївлїтееа практїкьреї зпѣі лїмьї атѣтѣ де дефект-
ѣсе; шї асфѣлѣ лїмба грѣкѣ, сьвстїтїндѣсее челеї ро-
мъне дн інстрькьцізнеа пьвлїкѣ, ажьнсе маї дн жьртѣ а
фї жьсїтатѣ шї дн конвєрсацинї шї дн релацинї пар-
тїкьларїе. Нѣ грекѣ тьлѣтѣ тімьї шї лїмба націоналѣ
ажьнсе а девенї о амалгьмѣ де ворѣ ромъне амес-
текате кѣ алте стрїне, ва днкѣ зпеле лъндѣ шї форма
кѣ тотѣлѣ грѣкѣ. Дн ачестѣ старе се афла лїмба кьндѣ
D. Лазар венї дн Ромънїа.

Дотатѣ кѣ о інтелїціндѣ шї енердїѣ, че каракте-
рїсѣзѣ пьмаї пре фенїеле челе марї, авьндѣшї пре
лїпгѣ ачѣста ініма інтактѣ де верче е стрїнѣ, елѣ
вѣзѣ прьнєстїа дн каре ера апрѣне сѣї кьзѣ конча-

триоді, ші се псе кз о стързінцъ педлвнсь а лэкра спре тлътзїреа хорѣ. Ка съ'ші ажнпъ днсь скопълѣ дорїтѣ елѣ авъ доъ діфїкълтїдї а днвїнце: чеа дїнтѣї де а конвїнце шї де а дндзїлека пре повїлї, ка съ прїпїескѣ есплзїсїнеа парціалъ а лїмбей грече дїн іп-стркїзїнеа пълїкѣ, чеа де а доа де а се лпта кз о елокїнцъ іпфокатѣ шї патриотїкѣ дн контра датїнепорѣ днрѣдїчїпате, че се оплнеа дїн тоте пгерїе ла ре-формеле, че ачеста воїа съ днтродкѣ. Воїндѣ съ арате кз ідея са се поте кїарѣ есекѣта, дескїе елѣ днсьшї о мїкѣ шкълѣ, знде, прїн зохлѣ шї стързїн-це ле сале ажнпсе пзїнѣ кѣте пзїнѣ съ се серве ла предареа лекїзїнепорѣ пмаї кз лїмба са паталѣ. Вь-зїндѣ реалїсїндзсе чеа че днлп дншїї ера о хїме-рь, о імпосїбілїтате, шї венїндѣ'шї ла кзпошїтїца аде-взрателї інтересѣ алѣ цереї хорѣ, повїлїї днкзрїаїарѣ прїп а ле хорѣ ажторе прїмеле сѣкчесе а ле марелї вьрватѣ, каре дн скзртѣ тїпнѣ шї вьзз шкїла са ть-рїндзсе шї пзмерелѣ асїторїорѣ сїї крескїндѣ. Есем-плелѣ сеѣ фѣ зрматѣ шї де адїї ромїнї; претзїтїденї лїмба націоналѣ днченз а'шї релза адевзрата імпор-танцъ, днченз а фї кълїватѣ шї пептїнатѣ де вьрвадї кз лїмїнї десгїлѣ де днтїнсе пентрѣ тїпнелѣ ачела, шї асфелїлѣ се оперѣ револзїзїнеа ачаа маре, каре пре-венї мортїеа націоналѣ а ромїнелї.

„Фолоселѣ імпортантѣ, че а реслїтатѣ дїн ачестѣ маре вїкторїѣ а репосателї Г. Лазар е кз лїмба, мїл-дїмїтѣ сїлїнделорѣ сале, нї с'а транспїсѣ асфелїлѣ, днлп кзш шї требѣе съ фїз о лїмбѣ, адїкѣ історїа на-цізїнеї ромїне, капавїле де аї сервї ка о провѣ дн-дестелѣторе ла адевзрата са оріїнїлѣ, а кзреїа адзче-реа аїнїте требѣе съ дештепте дн тотѣ ромїнелѣ септїменте дналге, повїле шї патриотїче, с'лѣ кон-стрїпнѣ фьрѣ воїей а'шї днторѣе кззгьтзрїе дн тре-кзтѣ, спре а ведеа глорїоселе фапте але вравїлорѣ сїї стрьвзпї шї а'лѣ фаче а се ромї де нз ва іміта фрѣ-тїоселе хорѣ есемпле.“

Амѣ зїсо шї о маї репетїлѣ, кз а фостѣ фери-чїтѣ ідея де а се дестїна асемїне пзїмїе повлїї дїм-насїї че с'а днфїїнгатѣ. Нїмїкѣ маї фрѣмосѣ де кѣтѣ а се ведеа днкзїнїндзсе вїртзтеа шї респлзїндзсе сакрїфїцїрїе шї девотаментлѣ. Ера знѣ тїпнѣ, шї нз де парте де зїледе пїостре, кїндѣ о асфелїлѣ де інїчї-атїлѣ ера квалїфїкатѣ де револзїонарѣ; шї дакѣ ас-тзїї амѣ ажнпсѣ а ведеа не гзвернѣ фькїндзсе. еко сїмдемїнтелорѣ повїле але націзїнеї, не пзтемѣ фелїчїта шї креде кз мерцетѣ прогресїндѣ дн віада поастрѣ націоналѣ.

Дар дака дн адевзрѣ Георге Лазар мерїтѣ атзте ласде дїн партеа постерїгїзїей; дакѣ меморїа са а ме-рїтатѣ атендїзїнеа націоналѣ; фькзтѣс'аѣ оре де ажнпсѣ пентрѣ онїореа пзмелї сеѣ? Фїене іертатѣ де а зїче кз чеа че с'а фькзтѣ нз есте де ажнпсѣ, шї есте преа пзїнѣ. Ар мерїта дн адевзрѣ чеаа маї мїлге прове де рекзпошїтїнцъ пентрѣ ачестѣ пзїме преїосѣ. Амѣ дорї ка пентрѣ біографїа ачестїї вьрватѣ съ се дестїне премїсїрї дїн партеа кассеї шкїлїлорѣ; шї ачестї біографїѣ съ о ведемѣ фїгзрїндѣ атзтѣ дн кзрїдїе елементарї де прїп шкїлїле прїмарї кѣтѣ шї прїп крїс-томатїїле класїлорѣ сзперїорї. Амѣ дорї ка дн повлїї дїмнасїї съ ведемѣ нз пмаї портретлѣ сеѣ чї кїарѣ статзса са дн тзрїме патзралѣ шї адевзратѣ; шї ачестїа кредемѣ кз нз е кз пептїнцъ: портретлѣ сеѣ поте съ се гзсескѣ, статзра са карактерїстїкѣ се поте констата де кзтрѣ чеї че Г'аѣ апккатѣ; прїп зрмаре, зїѣ премїї поте дндемпа не артїстї де а есекѣта ідеяа.

Амѣ дорї челѣ пзїнѣ ка съ се адзкѣ, кз тоатѣ онїореа кзвенїтѣ, рзтзшїїдїеле ачестїї немзрїторїѣ вьрватѣ дїн Ардеалѣ дн Бккзрештї, шї съ се ашезе лнлпг весерїка дїн сьпнелѣ Савва; шї, дн фацѣ кз зпї-версїтатеа че с'а клїдїтѣ, съ се рїдїче знѣ монзментѣ дн меморїа челїї че а рестагзратѣ лїмба націоналѣ дн шкїлї.

Дар (зїчева чїнева) пої нз амѣ фькзтѣ ачестїа пентрѣ атзїа Домнї ерїї карї неаѣ лзсатѣ де шо-штенїре о патриѣ азтопомѣ шї сзвенїре глорїосе. Аша е: дар' амѣ фькзтѣ монзменте комеморатїве пентрѣ реглзментѣ; шї мерїта маї мїлгѣ пїоте знѣ монзментѣ пентрѣ редештептеа націоналїгїзїей поастрѣ.

Пре кѣтѣ потѣ съ не фїз сзкзпне пзїме леї Сте-фанѣ шї Міхаїлѣ, пре атзта съ кзвіне съ апрезїмїлѣ шї пзїме леї Георге Лазар, кареле, ка шї Радѣ шї Драгошѣ, аѣ венїтѣ де песте Карпадї съ не дештепте прїп лїмбѣ дїн амордеала фаталѣ че не ко-плешїсе.

Домнїї Ерїї аѣ фостѣ лнлпгторїї лїбертзїей патрией; Г. Лазар аѣ фостѣ лнлпгторлѣ націоналїгїзїей. Амѣндозѣ ачесте вьзпрї шї лїбертатеа шї націоналїта-теа, катѣ съ фїз преїосеа ромїнїлорѣ; шї зна шї алта, маї кзрїндѣ саѣ маї тзрїзїї, катѣ съ не стїмз-лезе спре рекзпошїтїнцъ.

Ка съ днкеїтмѣ артїколїлѣ пострѣ, катѣ съ адз-офетѣ кз днлп дїскзрселѣ Домнїлї Adamѣ, дїректо-релѣ Ефорїей, Домнз Іоанѣ Маїорескз, а ростїтѣ знѣ

atã discursã totã atãta de interesantã. Dar acesta
a vorbitã specialã pentrã scopulã școlilorã și pen-
trã pedagogicã: tema sa principialã a fostã disciplinã,
a kãreia ãncetmãtate folositoare a desvoltãr'o spre
ãncelãdereã atãtã a profesorilorã kãtã și a șco-
larilorã, ca vãstã a moralitãței și a kãlãtãrei inte-
lectuale. —

G. Sion.

Se mai adaugem celor de susu, si inscrip-
tiunea dela mormentulu lui

GEORGE LAZAR,

profesoru dela Bucuresti.

Cetitoriule! ce esti, am fostu,

Ce sunt, vei fi;

Gatescete dar',

George Lazaru.

Pe cruce e scrisu:

Vietuitoriule!

Stai pucintelu si citeste,

dupa aceea socotesce

Trista a omului soarte,

Nepretiuitoria moarte.

Ce esti tu acum, eu am fostu,

Acãsta o invetia de rostu;

Ce sunt eu acum, vei fi,

Candu ceasulu iti va veni.

E. G. Lazaru.

1. Theol. Cleri disun. ex Transylvania

N. 1779 — M. 1823.

Avrig.

ТЪНЪРЪЛАШ МЪХНИТЪ.

Ап чеа парте пе знã мãнте
Лãнгъ потмãлã чепã шпресъ,
Варс' знã тãнърã лãкръми крãнте
Съвт потмãлã де кãпаросъ.

Аã че есте де желеште
Не'нчетãтã коло мезъндã?
Аã че óра пãтимеште,
Окã ла черãрã рãдикъндã?

Инима лãи чеа мãреацã
Фã стрãнãнсъ де аморã
Къндã а мãндрãи*) фãртмãсецã
Аã стãрнитã ап трãнсãлã дорã.

Де атãнчãи шã пãн' акãма
Шмãлã тãнърã рãтãчãндã;
Де атãнчãи шã пãн' акãма
Окã ла черãрã рãдикъндã.

Нã маã меде елã акãсã
Нечãи нã пãеакъ капãлã сãã; —
Чи офãндã елã лãкрãми варсã,
Марторã знãлã Дãмнезеã.

Ансã тотãшãи ап сперãнцã
Петрекъндã ама мãхнитã,
Ва аãла а лãи дорãнцã
Тотãшãи ãнкã знã сãършитã! —

Dionisie M. —

Чернãдã, 13. Феврãрãи 1860.

*) Мãндрã поетãлãи ромãнã е per excellentiam
нãмаã сãртеã наãиãнеã. —

P.